

Розділ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ ОБРАЗІВ У ВІЗУАЛЬНІЙ КУЛЬТУРІ

Морозова Анна Олександрівна,
*Національний університет «Кієво-Могилянська академія»
МП-2 Kule Folklore Centre, Research Assistant*

Конфлікт чи діалог традиції й новаторства в творчості Вадима Доброліжа

Моє повідомлення стосується одного з аспектів діяльності художника з діаспори Вадима Доброліжа, а саме — конфлікту або діалогу традиції й новаторства в його роботах за кордоном. Наразі в Україні творчість Вадима Доброліжа майже не досліджується, та й загалом тема художників в еміграції залишається мало вивченою. Тому-то й вважаю за необхідне висвітлювати внесок українських художників в мистецтво України незалежно від їхньої локації.

Лише кілька моментів з біографії Вадима Володимировича Доброліжа. Народився 7 грудня 1913 р. в Ніжині, що на Чернігівщині. У 1938 році після заслання до Колими, а потім до Хабаровська митець повернувся до Києва й працював над оформленням фільмів під керівництвом О. Довженка. 1941 року мобілізований до червоної армії й перебував у полоні, звідки йому вдалося втекти до Києва у 1942 році. Але змушений був тікати разом із нареченою до Німеччини, де, перебуваючи у таборах для переміщених осіб, жив з родиною до 1948 року. Потім з дружиною та дітьми прибув до Канади. Цікавим аспектом, що висвітлює роботу художника в еміграції, є його оформлення іконостасів українських православних церков у Канаді. Власне, з цього й почався його творчий шлях на чужині та саме цим художник заробляв на життя на початку та впродовж усього життя в еміграції. Першим замовленням для розпису стала Церква Рівноапостольного Великого Князя св. Володимира.

Я дізналася про творчість художника, працюючи з архівом фольклорного центру Kule в Едмонтоні, де жив і працював Вадим

Доброліж. І моє завдання стало не лише висвітлити життя й діяльність художника за кордоном. Аспект, на якому варто спинитися, це своєрідний діалог творчості Вадима Доброліжа та художників 50–60-х років в Україні. Відомо, що 60-ті були плідним десятиріччям у плані розвитку монументального мистецтва та дизайну. Тож предметом мого майбутнього дослідження і стане те, що саме в цей час було спільним у творчості Вадима Доброліжа і художників в Україні.

Висвітлення діяльності українських художників в еміграції є важливим з огляду на те, що це питання мало досліджене, а особливо, коли йдеться про елементи українського стилю, які поєднуються з іншими, місцевими традиціями, архітектурою тощо. Зосереджусь на одному з таких прикладів, коли виникає синтез традиції (народного) та новаторського (експериментального). Після того, як Вадим Доброліж прибув до Канади, як уже було зазначено, він заробляв на життя розписом іконостасів та церков, хоча до еміграції не мав такого досвіду. Перед цим він навчався в Київському художньому інституті у класі Федора Кричевського та згодом у Ленінградському художньому інституті, був майстром портретів та пейзажів, станкової графіки та книжкового мистецтва.

Традиції монументального, що їх використовував Доброліж, створювали синтез з архітектурою. Щоб пов'язати органічно розпис та архітектуру, яка зазвичай відрізнялась від церков України, художникові, звісно, треба було здійснити певний «компроміс» у «чистоті українського стилю». І майстер підійшов до поліхромії церкви св. Володимира у Вегревілі з позиції реалізму з виразними українськими рисами. Стіни церкви були зведені з дерева, замовлення ж вимагало ікон з постатями святих. Тому Доброліж мусив писати ікони окремо й розміщувати їх на стінах. Орнаментака його робіт насичена народними мотивами, елементами візантизму та багата на традиції українського стилю у зображеннях святих. Те, як художник подолав «конфлікт» між нетрадиційною архітектурою та чистим українським стилем ікон, є справді вартісним зразком із вдалою поліхромією, і простір сприймається органічно. До речі, Вадим Доброліж працював також декоратором першого торговельного центру Едмонтона Hudson's Bay, що нині є найдорожчим і відомий кожному жителю міста.

Отже, традиції українського мистецтва за кордоном є присутніми іноді в найнеочікуваніших місцях, й увага до їх присутності може розширити уявлення про українське мистецтво, що не обмежується кордонами території Батьківщини.

Використані джерела:

1. **Самойленко Г.** Вадим Доброліж — художник із Ніжина [Електронний ресурс] / Григорій Самойленко. — Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/20318/18-Samoilenko.pdf?sequence=1>.

2. **Самойленко Г. В., Самойленко С. Г.** Нариси культури Ніжина. Образотворче мистецтво та скульптура в XVII-XX ст. Ніжин, 1998. Ч. 5. С. 71–74; Онищенко Н. Вадим Доброліж з Ніжина: Український художник-емігрант, уроженець м. Ніжина // Укр. культура. 2002. № 1. С. 41; Самойленко Г. В. Художник Канади — ніжинець // Український Дім. 2007. № 25. С. 3; Самойленко Г. В. В. ВДоброліж // ЕСУ. — К., 2007. Т. 6.

3. **Онищенко Н.** Вадим Доброліж із Ніжина: Український художник, наш земляк, помер у Канаді // Деснянська правда. 1998. 9 черв. С. 4.

4. **Вадим Доброліж.** Альбом. Вступна стаття Івана Кейвана. б/м, 1985. С. 12.

5. **Berthelot C.** Faith, hope, beauty revealed in icons [Електронний ресурс] / Chris Berthelot // Grandin Media. 2017. Режим доступу: <https://grandinmedia.ca/faith-hope-beauty-revealed-icons/>.